

OSNOVNA WALDORFSKA ŠKOLA

kurikulum osnovne waldorfske Škole
u rijeci
za Školsku godinu 2017./2018.

Na temelju članka 28. Zakona o obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, a na prijedlog Učiteljskog vijeća, Školski odbor Osnovne waldorfske škole na sjednici održanoj 29. rujna 2017. donosi

ŠKOLSKI KURIKULUM ZA ŠKOLSKU GODINU 2017./2018.

SADRŽAJ

OBVEZNI KURIKULUM	5
1. CILJEVI I ZADAĆE ODGOJA I OBRAZOVANJA U OSNOVNOJ ŠKOLI	5
2. TEMELJNE ODREDNICE ODGOJNO-OBRAZOVNOG I NASTAVNOG RADA WALDORFSKE ŠKOLE .	5
3. OPĆI CILJEVI WALDORFSKE PEDAGOGIJE	6
4. POSEBNI CILJEVI WALDORFSKE PEDAGOGIJE.....	6
4.1. Životni i aktualni ciljevi Škole:	6
4.2. Vrijednosti kojima teži program Škole:.....	7
4.4. Razrada ciljeva	7
4.4.1. Poticati i razvijati otvorenost za promjene i sposobnost rješavanja problema	7
4.4.2. Stvarati uvjete razvoja sposobnosti i spremnosti za komunikaciju.....	7
4.4.3. Poticati i razvijati povjerenje u vlastite sposobnosti (samopouzdanje)	8
4.4.4. Stjecati i vježbati unutarnju kontrolu (samodisciplina, mišljenje i djelovanje prema vlastitim vrijednosnim mjerilima)	8
4.4.5. Stjecati i razvijati socijalne sposobnosti	8
4.4.6. Stjecati znanja i razvijati spoznajne sposobnosti i vještine.....	9
5. NAČELA WALDORFSKOG KURIKULUMA	9
6. OPĆE DIDAKTIČKO-METODIČKE ODREDNICE NASTAVNOG PROGRAMA	10
7. PROCESI UČENJA I POUČAVANJA	11
8. HORIZONTALNA I VERTIKALNA ORGANIZACIJA NASTAVNIH SADRŽAJA	13
9. NASTAVA I OSTALI ODGOJNO-OBRAZOVNI OBLICI RADA.....	14
ŠKOLSKI KURIKULUM.....	15
1. IZBORNA NASTAVA.....	15
2. IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI.....	16
- SVIRANJE VIOLINE	16
U suradnji sa Šahovskim klubom omogućeno je igranje šaha za zainteresirane učenike jednom tjedno u prostoru Škole.....	16
3. DOPUNSKA NASTAVA	16
4. SVEČANOSTI I AKTIVNOSTI U ŠKOLI	17
5. UČENIČKI IZLETI	18
5.1. PLAN IZLETA.....	19
5.2. CILJEVI IZLETA.....	19
SAMOVREDNOVANJE ŠKOLE	22
METODOLOGIJA SAMOVREDNOVANJA.....	22
ANALIZE NASTAVNOG PROCESA.....	22

OBVEZNI KURIKULUM

1. CILJEVI I ZADAĆE ODGOJA I OBRAZOVANJA U OSNOVNOJ ŠKOLI

Osnovna škola predstavlja obveznu razinu odgoja i obrazovanja kojoj je funkcija osiguravanje stjecanja širokog općeg odgoja i obrazovanja. S općim odgojem i obrazovanjem učenici dobivaju temeljna znanja potrebna čovjeku za život, otvara im se mogućnost daljnega školovanja, postiže se jednakost odgojno-obrazovnih mogućnosti, a s obavezom polaznja osnovne škole sprječava se njihovo odgojno-obrazovno diskriminiranje i društveno marginaliziranje.

Učenike treba osposobiti za razumijevanje i otkrivanje svijeta u kojemu žive, razumijevanje prošlosti i sadašnjosti u svijetu prirode i društva, čovjekovom odnosu prema prirodi i društvu, ljudskom stvaralaštvu, materijalnim duhovnim vrednotama te međuljudskim odnosima.

Društveno-političke, gospodarske, radno-tehnološke, informacijske i druge promjene, promjene u svijetu rada i sve dinamičniji razvoj znanosti nameću školi zahtjev za uspostavljanjem nove kulture poučavanja i učenja koja će pridonijeti razvoju aktivnih i odgovornih pojedinaca, otvorenih za promjene, motiviranih i osposobljenih za cjeloživotno učenje.

2. TEMELJNE ODREDNICE ODGOJNO-OBRAZOVNOG I NASTAVNOG RADA WALDORFSKE ŠKOLE

Osnova waldorfskog osnovnog obrazovanja je **antropologijsko-psihologijska**.

Waldorfska je pedagogija usmjerena na dijete i njegov cjeloviti razvoj te su didaktika i metodike uspostavljene kao didaktika i metodike pojedinih razvojnih faza. To je u skladu s orijentacijom na odgajanje djeteta primjereno njegovoj životnoj odnosno razvojnoj dobi: ni prerano ni prekasno, već u pravo vrijeme. Zadaća waldorfske školske pedagogije je da na razvojne potrebe djeteta od sedme do četrnaeste godine odgovori pedagoškim aranžmanom koji će omogućiti da dijete dovede u ispravnu vezu svoje osjećaje, mišljenje i volju.

Sve veća specijalizacija, ekološka kriza, dominacija materijalističkog pogleda na svijet kao i preplavljenost medijima svih životnih područja, čine nedvojbenim da čovjek sve više nestaje iz kulture kao subjekt i stvaralac, a ustupa mjesto konzumentu i objektu kulturne ponude. Waldorfska pedagogija u svojoj temeljnoj intenciji nastoji ponovno osvojiti područje **ljudskog** (koje je izgubljeno i sve više se gubi) i aktivno pridonijeti njegovu njegovanju. I zato

je temeljna zadaća škole: **osposobiti mlade ljude za aktivno sučeljavanje sa suvremenim društvom, kulturom i tehnikom.** Mladi čovjek treba biti spreman za svijet u kojem živi. Ne smije u svijetu biti podređen i neupitno ga prihvaćati, nego treba biti sposoban prema njemu se aktivno, kritički odnositi, stvoriti viziju boljeg i ljudskijeg svijeta i u skladu s tim postojeći svijet odgovorno kreirati. Kako bi mladi čovjek mogao rasti bez straha od budućnosti, s pozitivnom okrenutošću prema svijetu, treba prostor koji mu to omogućuje. Time se dobiva širi odgojni zadatak: **tjelesno, duševno i duhovno zdravlje mladog čovjeka.**

U skladu s tim, waldorfska osnovna škola postavlja sebi opće i posebne ciljeve koji slijede.

3. OPĆI CILJEVI WALDORFSKE PEDAGOGIJE

Pod općim se ciljevima podrazumijeva:

1. opće osnovno obrazovanje
2. razvijanje pismenosti, sposobnosti izražavanja i stvaranja na hrvatskom jeziku
3. pružanje potpore razvoju identiteta učenika (osobnog, socijalnog), te razvijati svijesti o kulturnom i nacionalnom identitetu, uz istovremeno razvijanje svijesti o pripadanju svjetskoj zajednici i humanističkoj kulturnoj tradiciji
4. upoznavanje s hrvatskom, europskom i svjetskom kulturnom tradicijom
5. upoznavanje drugih kultura, uz ostalo i učenjem stranih jezika
6. podupiranje tjelesnog, duševni i emocionalnog razvoja u skladu sa sposobnostima i zakonitostima razvoja (na koje se sposobnosti i dimenzije osobnog razvoja stavlja težište formulirano je posebnim ciljevima).

4. POSEBNI CILJEVI WALDORFSKE PEDAGOGIJE

4.1. Životni i aktualni ciljevi Škole:

- rad s učenicima po načelima waldorfske pedagogije i njeno osuvremenjivanje
- povezivanje sa zavičajem i istraživanjem istog različitim aktivnostima
- školska zgrada koja zadovoljava sve naše potrebe
- optimalno financiranje škole

4.2. Vrijednosti kojima teži program Škole:

- odgajanje djece u skladu s ljudskim pravima te pravima i obvezama djece
- osiguravanje stjecanja temeljnih (općeobrazovnih) sposobnosti u skladu s razvojem društva, znanstvenih spoznaja i dostignuća te razvojem informacijsko-komunikacijskih tehnologija
- poticanje i razvijanje samostalnosti, samopouzdanja, odgovornosti i kreativnosti učenika
- stjecanje svijesti o kulturnoj baštini i ulozi čovjeka kao građanina svijeta
- vrednovanje hrvatskoga književnoga jezika
- poticanje na cjeloživotno učenje.

4.3. Misija i vizija Škole

Odgajati dijete u slobodnog čovjeka cjelovitim pristupom svim dijelovima ljudskog bića (a ne samo mentalnom), sadržaje obrazovanja staviti u funkciju cjelovitog razvoja djeteta usklađeno s uzrastom te individualnim potrebama djeteta. Omogućavati i poticati pravo svakog djeteta da u procesu odrastanja i školovanja razvija kreativnost i sve svoje potencijale te odrasta u slobodnog i odgovornog čovjeka sposobnog snaći se u svijetu globalizacije te da sam ili u zajednici s drugima mijenja globalne procese ostvarujući jednakopravnost svih ljudi poštujući sve životne procese na planeti.

4.4. Razrada ciljeva

4.4.1. Poticati i razvijati otvorenost za promjene i sposobnost rješavanja problema

Zahtjev pripremanja za život i za samostalno kreiranje mjesta u svijetu polazi od temeljnog obilježja suvremenog svijeta, a to je **promjena**. Stoga se mladi čovjek ne može završno pripremiti za život u doba odraslosti, nego se treba pripremiti da stalno prati promjene (cjeloživotno uči), da bude osjetljiv na svijet oko sebe, da promjene kritički prihvaća i da se s njima zna ophoditi. Pretpostavka za to jest osjetljivost za pojave oko sebe, sposobnost postavljanja problema i živo, pokretljivo mišljenje koje treba razvijati od ikoničkog mišljenja, preko razumijevanja do sposobnosti samostalnog uočavanja, formuliranja i rješavanja problema.

4.4.2. Stvarati uvjete razvoja sposobnosti i spremnosti za komunikaciju

Suvremeni način života i upućenost na obnašanje niza životnih uloga, aktivna obiteljska, pozivna i društveno-politička uloga čovjeka u svijetu zahtjeva razvijene **komunikacijske sposobnosti** koje nisu samo sposobnost uporabe (situaciji primjerenih formi) govora, već su sposobnost iznošenja vlastitog mišljenja, sposobnost dijalogiziranja, argumentiranja vlastitog mišljenja i spremnost (volju) za komunikaciju. Zato se razvoj općih komunikacijskih sposobnosti smatra značajnim obrazovnim ciljem koji se postupno i u svim nastavnim sadržajima ostvaruje, a posebno se potiče umjetničkom nastavom koja njeguje slobodu svih oblika izražavanja. Naučiti izraziti svoje mišljenje, osjećaje i htijenja na kulturi prihvatljivi, ali kreativan način - znači stvoriti osnovu za daljnji razvoj komunikacijske kompetencije, odnosno demokratske kulture.

4.4.3. Poticati i razvijati povjerenje u vlastite sposobnosti (samopouzdanje)

Slobodno i odgovorno postaviti se prema životu može samo pojedinac koji je razvio **samopoštovanje i realnu sliku o sebi**. A škola tome može pridonijeti poticanjem iskustva isprobavanja i upoznavanja vlastitih mogućnosti, iskustva uspjeha i povjerenja u sebe (u svezi s tim ciljem vidi: vrednovanje učeničkih postignuća).

4.4.4. Stjecati i vježbati unutarnju kontrolu (samodisciplina, mišljenje i djelovanje prema vlastitim vrijednosnim mjerilima)

Ovaj se cilj ostvaruje postupno i opravdava se zahtjevom da učenik treba živjeti u zajednici i doživljavati sebe uvijek kao dio jedne cjeline, ali da on nije onaj koji se toj cjelini samo prilagođava, nego je ponajprije onaj koji u njoj stoji odgovorno i aktivno. To znači da o njegovu ponašanju ovisi kako će ta cjelina izgledati. Za to je potrebno školu uspostaviti kao cjeloviti socijalni organizam, u kojemu se učenik osjeća sigurnim i jednakopravnim, omogućiti mu **iskustvo pravednosti, snošljivosti, slobode mišljenja i ponašanja, činjenja za svoju dobrobit i za dobrobit drugoga, donošenja moralnih prosudbi i odluka**. Ovaj se obrazovni cilj razvija postupno: od izvana vođenog ponašanja (preko oponašanja uzora) preko postavljanja u upit svih autoriteta i prosudbe njihove autentičnosti do sposobnosti samostalne prosudbe i djelovanja prema vlastitim vrijednosnim mjerilima (što često ima za posljedicu razgradnju stereotipa, mitova i sposobnost da se socijalne uloge promišljaju na nov način).

4.4.5. Stjecati i razvijati socijalne sposobnosti

Suvremeno obrazovanje ne može ostati samo na individualnoj i predmetnoj kompetenciji, nego uključuje i **socijalnu kompetenciju** koja se razvija putem nehomogenih razreda po sposobnostima, nacionalnosti, spolu, religiji, zanimanju i imovnom stanju roditelja, kao i zajedničkim oblikovanjem školskog života.

Procesima se učenja socijalnih vještina pridaje pozornost u svim nastavnim fazama i aspektima, usmjeravajući se na ciljeve upoznavanja i osvještavanja odnosa:

1. JA i SVIJET, JA -DRUGI; odgovornost za dobrobit drugoga (prema zajednici i prirodnoj okolini)

2. razvijati i vježbati prosocijalno ponašanje: altruizam, empatiju, sposobnost i voljnost slušanja drugoga, snošljivost i poštivanje različitog mišljenja, poštivanje osobnosti drugoga, poštivanje različitosti drugoga (glede rase, etničke i kulturne pripadnosti, svjetonazora, kulture i sl. - sposobnost suradnje i spremnost za suradnju, sposobnost i spremnost nenasilnog rješavanja sukoba, itd.).

4.4.6. Stjecati znanja i razvijati spoznajne sposobnosti i vještine

Predmetna kompetentnost u osnovnoj školi ne treba biti ostvarena u završnoj formi (kao osposobljenost za određeno zanimanje u društvu) i ne pretpostavlja "količinu za život potrebnih znanja", nego se kulturni sadržaji uzimaju kao sredstvo kojim treba doprinijeti razvoju sposobnosti za učenje i za samoobrazovanje (znanje kako učiti), zatim razvoju mnogostrukih interesa i spremnosti na stalno učenje (voljni moment) i doživljavanju znanja kao vrijednosti (signifikantnost učenja).

U fazi temeljnog obrazovanja (koje obuhvaća predškolsko obrazovanje i osnovno obrazovanje) razvija se **odnos prema učenju koje bi se nastavilo cijeli život**, i u njoj, prema vodilji waldorfskog kurikuluma, "*...stvaralačka iskra ili plane ili zgasne, a pristup znanju ili postane ili ne postane stvarnost. To je doba kad mi svi usvajamo instrumente za budući razvitak naših sposobnosti razmišljanja i imaginacije, prosudbe i osjećaja odgovornosti, kad učimo biti radoznali glede svijeta oko nas.*"¹

5. NAČELA WALDORFSKOG KURIKULUMA

Načela su sadržajno povezana s ciljevima i postignućima ili očekivanim rezultatima odgoja i obrazovanja te čine važnu komponentu kojom se osigurava smisljena povezanost kurikulumskog sustava i suradničko djelovanje sudionika u procesu izradbe i primjene waldorfskog kurikuluma.

Načela kurikuluma su:

¹ Iz Izvješća UNESCO-ova Međunarodnog povjerenstva za razvoj obrazovanja za 21. stoljeće, 1996., hrvatsko izdanje 1998.)

- osiguravanje kvalitetnog odgoja i obrazovanja za svih
- jednakost obrazovnih
- poštivanje ljudskih prava te prava djece
- multikulturalizam, tolerancija i poštivanje različitosti, očuvanje i razvoj vlastitoga povijesnog i kulturnog naslijeđa i nacionalnog identiteta
- kompetentnost i profesionalna etika
- znanstvena utemeljenost kurikuluma
- demokratičnost (uključenost i odgovornost širokoga kruga sudionika i korisnika obrazovanja)
- horizontalna i vertikalna povezanost i prohodnost
- cjeloživotno učenje
- obrazovanje, odgoj i osposobljavanje usmjereni na individualni razvoj učenika

6. OPĆE DIDAKTIČKO-METODIČKE ODREDNICE NASTAVNOG PROGRAMA

Odgovornost za ostvarivanje odgojnih zadaća i obrazovnih ciljeva podijeljena je na učitelje i roditelje, pri čemu zajednički trebaju osigurati:

Biološko- životne uvjete:

- hrana – Voda – Kretanje - Zrak
- zaštita od nesreće/povreda
- praćenje radnog ritma učenika
- zaštita od velike buke i štetnih utjecaja zagađene okoline
- sprječavanje jednostranog tjelesnog opterećivanja
- primjereni higijenski uvjeti
- primjereno intelektualno opterećivanje
- zdravstvena zaštita

Psihosocijalne uvjete:

- prihvaćanje
- razumijevanje
- savjetovanje
- mogućnost napredovanja
- jednakopravnost
- pravo na slobodno izražavanje mišljenja
- mogućnost samoodređenja
- mogućnost za afirmaciju
- poštivanje osobnosti

- dobra školska i razredna klima

Uvjete za intelektualni razvoj i razvoj kreativnosti:

- raznolika obrazovna ponuda
- individualizacija procesa učenja (sadržaja, metoda, vremena).
- poticanje divergentnog mišljenja
- ponude slobodnog vremena (kulturalna ponuda)
- knjižnica
- materijali za učenje

U skladu s ovim odrednicama organiziraju se procesi učenja i poučavanja u waldorfskoj osnovnoj školi.

7. PROCESI UČENJA I POUČAVANJA

Učenje i podučavanje se poimaju kao **cjelovita i konkretna djelatnost** u kojoj nastavnik stoji u ulozi onoga koji **cijelim svojim bićem** (znanje, pedagoški takt, pedagoška etika) sudjeluje u pedagoškom činu i koji zajedno s učenikom uvijek iznova stvara situaciju **dijaloga** između učenika i svijeta (čiji dio predstavlja i on sam). Mnogobrojni nastavni sadržaji imaju instrumentalni karakter, tj. ne poimaju se kao cilj po sebi nego kao pedagoško sredstvo.

Oblikovanje nastavnog plana od strane pojedinog učitelja, izbor tema i oblikovanje rasporeda orijentira se primarno na razvojnu situaciju određenog **razvojnog stupnja** (dobi, uzrasta), ali uzima se u obzir i **ritmički tijek** školske godine, školskog tjedna i školskog dana.

Teorijski, praktični i umjetnički nastavni predmeti strukturirani su tako da (prema mogućnostima) odgovaraju djetetovoj spremnosti za učenjem i fizičkom aktivnošću.

Didaktika (metodike) učenja i poučavanja od 1. do 8. razreda, temelje se **na ritmičkoj izmjeni triju faza** svakog samostalnog procesa u upoznavanju, razumijevanju i savladavanju gradiva:

- **doživljavanje, promatranje, eksperimentiranje**
- **prisjećanje, opisivanje, karakteriziranje i započinjanje dijaloga**
- **obrazovanje sposobnosti prosudbe (kauzalno mišljenje)**

Pojedini postupci iz navedene tri faze učenja i poučavanja raspoređeni su tijekom dva dana: nakon doživljavanja, promatranja, eksperimentiranja (1) dolazi opisivanje temeljnih značajki i nastaje učeničko pitanje tj. počinje dijalog (2), a potom se napravi pauza, u kojoj se

učeniku daje mogućnost da i tijekom spavanja napravi odmak od gradiva. Tek sljedećeg dana realizira se treća faza u procesu učenja. Na taj način nastoji se uvažiti polaritet sna i budnosti, budući da sam razvoj ne samo kognitivnih nego i emocionalno-konativnih sposobnosti pretpostavlja interakciju pamćenja i zaboravljanja, svjesnog i nesvjesnog, spavanja i budnog stanja.

Drugo značajno načelo kojim se rukovodi učitelj u kreiranju procesa poučavanja i učenja je načelo egzemplarnosti - obvezuje na promatranje i spoznaju pojedinačnog u okviru cjeline (sintetički proces). Na toj se osnovi razrađuje *platforma* za učenje u koncentričnim krugovima. Konzekventno tomu **naglasak ne može biti na količini pozitivnog znanja**, nego na **izboru sadržaja** koji će biti dostatna osnova za stjecanje i usavršavanje **sposobnosti samostalnog učenja**.

Navedeni didaktički principi mogu se optimalno realizirati samo u didaktičkom obliku nastave po epohama, koji učenicima i učiteljima omogućuje da određene sadržaje iz prirodne ili društvene sredine proučavaju kontinuirano tri do četiri tjedna svaki dan u jednom blok-satu koji traje 110 minuta. Taj blok-sat za teorijsku nastavu redovito predstavlja početak radnog dana, a za praktične i umjetničke aktivnosti ostavljaju se zadnja dva sata dnevnog rasporeda. Nastava po epohama omogućuje da učenici određenu temu prouče temeljito i iz različitih perspektiva, a da se tijekom toga rada ne izgubi jednom potaknuti interes i koncentracija. Tipični predmeti nastave po epohama su: hrvatski jezik, matematika-geometrija, zemljopis-gospodarstvo, povijest, poznavanje društva, biologija, fizika, kemija i umjetnost (uključujući njihove posebne oblike u nižim razredima). Za one nastavne predmete koji trebaju kontinuirano vježbanje prikladnom se drži predmetno-satna forma nastave (jedan predmet-jedan sat). Tipičan predmet za ovaj oblik nastave je nastava stranih jezika (njemački i engleski). Kako u matematici dolazi do izražaja i kontinuirana vježba, to se matematika organizira i kao nastavni predmet u modelu predmetne nastave.

Budući da je nastavni plan izveden iz generalne situacije razvojnog stupnja (uzrasta), on je za sve učenike obvezatan. Fakultativno učenici mogu imati tečajeve, radionice iz različitih područja i tema, a ovisno o interesu: ručni rad, obrti, glazba, drama, sport, folklor i druge aktivnosti prema mogućnostima i potrebama. Potencijalno svaki sadržaj primjeren razvojnim potrebama učenika može biti osmišljen i ponuđen kao fakultativni (izborni) program. Tako se potreba učenika za intenzivnijim bavljenjem određenim područjima zadovoljava onda kada je ta potreba izražena i/ili prepoznata, a ne kao "ponuda" obvezatnog izbora.

Niti jedan nastavni sadržaj se ne strukturira po logici znanstvene discipline, odnosno njezine preradbe u nastavni predmet. Od učitelja se zahtjeva da za svaki uzrast pronađe egzemplarni sadržaj koji je tom uzrastu primjeren. Kako je poznavanje razvojnih potreba učenika i interesa učenika pretpostavka za izbor sadržaja (ali i načina učenja i poučavanja) **učitelj treba biti stalno u neposrednom kontaktu s učenicima i nastojati ostvariti što**

neposredniji "susret" učenika i nastavnog sadržaja. To je i razlogom napuštanja raširene uporabe "pasivnih" nastavnih sredstava (udžbenika, sekundarni izvori, audiovizualna nastavna sredstva), jer oni oslabljuju kontakt učitelja i učenika i zbiljnost donose u već transformiranom obliku (po mjeri stručnog odn. znanstvenog autoriteta). Njihova karakteristika je da posreduju već gotovu, unaprijed pripremljenu i često anonimnu sliku svijeta. Učenik uči sažimati gradivo, izdvajati bitno, sistematizirati, praviti protokole u skraćenom obliku, opisivati procese, opisivati promatrane pojave, koristiti dokumente, služiti se literaturom. U rezultatu nastaju bilježnice pojedinih epoha. Odgojna vrijednost ovog pristupa je u jačanju pedagoškog odnosa učitelj-učenik, razvijanju povjerenja u učitelja, razvoja samosvjesti učenika i povjerenja u vlastitu sposobnost konstruiranja znanja (J. Piaget).

Orijentacija na signifikantno učenje tj. na učenje koje je relevantno za život i koje uvažava stvarna iskustva učenika zahtjeva i takav pedagoški aranžman koji nudi mogućnosti sudjelovanja u svim životnim područjima i stjecanja iskustva iz raznih područja. Mnogostruka različitost omogućuje raznolike procese učenja i zahtjeva različite oblike diferencijacije. Diferencijacija nastave ili didaktičko-metodička diferencijacija obuhvaća nastavne postupke koji se uspostavljaju u skladu s načelom uvažavanja individualnih razlika među učenicima glede njihovih mogućnosti za učenje. U waldorfskoj se školi (u načelu) provodi samo didaktičko-metodička diferencijacija i to (primarno) glede razlike u sposobnostima (intelektualnim, čuvstvenim, voljnim), temperamentima, interesu za određene zadatke, tempu učenja, raznim vrstama nadarenosti odnosno poteškoća u razvoju. Može se provoditi u odnosu na jedan kriterij ili tako da se kombinira više kriterija pa se dobiva kompleksna i fleksibilna diferencijacija. Mogućnosti unutrašnje diferencijacije su sadržajne i organizacijske. Prve obuhvaćaju podjelu nastavnog sadržaja na temeljni (obvezni) i dodatni dio i to prema kvantitativnoj (opseg sadržaja) i kvalitativnoj (dubina, intenzitet) strani, s naglaskom na teorijskim sadržajima ili na praktičnim radovima. Veća didaktička fleksibilnost nastave se postiže izmjenom nastavnih metoda i/ili njihovim kombiniranjem, kombiniranjem individualnog, sa frontalnim i/ili grupnim radom i radom u parovima. Posebnost pristupa diferencijaciji u waldorfskoj pedagogiji, koja kao i službena pedagogija uvažava i njeguje različitost u sposobnostima, u tome je što ona polazi od zahtjeva za diferencijacijom (individualizacijom) odgojnog postupka i vezano uz razlike u temperamentima, po spolu, i socijalnom razvoju učenika.

8. HORIZONTALNA I VERTIKALNA ORGANIZACIJA NASTAVNIH SADRŽAJA

Kada se kurikulum čita horizontalno, onda se uočavaju u temama različitih nastavnih područja uporišne točke jedne školske godine. Te uporišne točke su izvedene iz razvojnih potreba određenog uzrasta i vezano uz teme i opseg uvažava se cjelokupni razvoj djeteta. Iz

tog nastaje jedinstvo i koncentracija u didaktičkom nastojanju. Logična posljedica koncentracije i koordinacije nastavnih sadržaja je organizacijski oblik nastave po epohama, u kombinaciji sa predmetnom nastavom i zanatsko-umjetničkim aktivnostima (mišljenje, osjećanje i djelovanje/izražavanje). Kroz međusobne odnose nastaje pokretljivost i živost u mišljenju djeteta, koje potiču i zahtijevaju svi waldorfski učitelji samim pedagoškim aranžmanom i zajedničkim nastojanjima.

U kronološkom slijedu jednog predmeta tijekom svih razreda dobiva se jedna slika razvoja djetetovih sposobnosti, mogućnosti, znanja. Pri tom se nastavni sadržaj može kretati ne samo od pojedinačnog prema cjelini, nego puno više od cjeline prema pojedinačnom. Iz univerzalnog susreta sa svijetom zgušnjava i specijalizira se tema. Put ide od općeg prema konkretnom, od mitologije do racionalnog načina mišljenja, a ne od jednostavnog do težeg. Pri tom se ne teži postići mirnoća i privid statičnog kretanja, nego, naprotiv prikazati sva oprečnost, dinamičnost pa i dramatičnost događanja u prirodi i u društvu. Učenika se ne želi izdvojiti iz procesa općeg kretanja, tako da on promatra svijet oko sebe kao objektivni "mali znanstvenik", nego da duboko uroni u svijet i doživi, pojmi i razumije svoj položaj u sveopćem procesu promjena. To se postiže, jednim dijelom, metodama rada, adekvatnim izborom sadržaja, ali i jezikom opisa prirode i društva koji se namjerno odriče strogog znanstvenog govora i preferira više umjetnički način izražavanja, (slike, metafore, zorni primjer itd.). U tom procesu posredovanja u susretu djeteta sa svijetom učitelj može svoju pedagošku ulogu ostvariti samo onda ako omogući da dijete - primjereno svome načinu mišljenja i izražavanja - ostvari dijalog sa svijetom. Pri tom učitelj niti u jednom momentu ne smije biti degradiran na čistog izvršitelja kurikulumu, nego orijentacijski kurikulum na temelju njegova horizontalnog i vertikalnog iščitavanja treba osmisliti u skladu s zahtjevom cjelovitog razvoja njegovih učenika. A razvojna situacija učenika treba uvijek iznova biti istraživana, i u sasvim konkretnim socijalnim i kulturnim uvjetima treba ispitati koji oblici učenja i poučavanja su prikladni za ostvarenje pedagoških zadaća. Tu učitelj stupa u dijalog sa znanosti o odgoju.

9. NASTAVA I OSTALI ODGOJNO-OBRAZOVNI OBLICI RADA

Obzirom na obvezatnost, nastava se dijeli na REDOVNU NASTAVU I IZBORNU, a obzirom na način organiziranja nastave postoje:

1. GLAVNA NASTAVA

2. PREDMETNA NASTAVA

1. GLAVNA NASTAVA

- hrvatski (1.- 8. razred)

- matematika (1. -8. razred)

- priroda i društvo (1.- 4. razred)

- povijest (5.- 8. razred)
- fizika (6.- 8. razred)
- kemija (7. i 8. razred)
- zemljopis (5.- 8. razred)
- biologija (4.- 8. razred)
- religijska kultura (1.- 8. razred).

Predmeti glavne nastave mogu se ponuditi i kao izborni tj. razlikovni program od 5. do 8. razreda u svrhu pripreme učenika za srednju školu i produblivanja sadržaja glavne nastave.

2. PREDMETNA NASTAVA (1. do 8.)

- glazbena kultura
- likovna kultura
- tjelesna i zdravstvena kultura
- euritmija
- engleski jezik
- njemački jezik
- obrti (5.- 8. razreda)
- vrtlarstvo (6.- 8. razreda)
- ručni rad (1.- 8. razreda)

ŠKOLSKI KURIKULUM

1. IZBORNA NASTAVA

Izborna nastava odnosi se na učenikov osobni izbor određenoga nastavnog predmeta iz ponude nastavnih predmeta kao izbornih odgojno-obrazovnih sadržaja u školi. Svrha organiziranja izborne nastave je omogućavanje slobode u kreiranju odgojno-obrazovnog procesa, proširivanje i produbljivanje znanja i sposobnosti u onom odgojno-obrazovnom području za koje učenik pokazuje posebne sklonosti i pojačan interes. Izborni predmeti obvezni su tijekom cijele školske godine za sve učenike koji se za njih opredijele, a učenik bira izborni predmet na početku školske godine.

Izborni predmeti 2017./2018.

- TALIJANSKI JEZIK (5.- 8. razred)

Talijanski jezik uče učenici od 5. do 8. razreda. S obzirom da su učenici sami odabrali pohađanje ove nastave, cilj je i dalje **razvijati pozitivan stav prema jeziku i kulturi tog govornog područja**. Nastava je kombinirana s obzirom na razrede. Svi učenici istovremeno sudjeluju na nastavi. Nastava se izvodi jedan sat tjedno. (35 sati godišnje).

2. IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI

Izvannastavne aktivnosti organiziraju se za sve učenike. Prakticiranje izvannastavnih aktivnosti pretpostavlja samostalnu učeničku odluku o uključivanju, što odražava i njihovo htijenje za većim uspjehom, a pokazuje i veću motivaciju za učenjem u slobodnijim okruženjima poučavanja/učenja.

- SVIRANJE VIOLINE

Kako bi se učenicima omogućilo da od najranije dobi dobiju želju za sviranjem glazbenog instrumenta, izvannastavna aktivnost sviranja u samoj školi najizravniji je put ka propitivanju i iskušavanju. Svrha je omogućiti svakome djetetu da se iskuša u glazbi, da razvije sluh, osjećaj za ritam i rad, no prvenstveno da nauči uživati u umjetničkom tonu.

Nastava se izvodi 2 puta tjedno. Učitelj violine vanjski je suradnik škole. Nastavu sviranja violine mogu pohađati svi učenici od 1. do 8. razreda.

- CAPOEIRA

U suradnji s udrugom za vježbanje Capoiere omogućeno je učenicima treniranje dva puta tjedno u prostorima Škole.

- ŠAH

U suradnji sa Šahovskim klubom omogućeno je igranje šaha za zainteresirane učenike jednom tjedno u prostoru Škole.

3. DOPUNSKA NASTAVA

Dopunska se nastava organizira uz redovnu nastavu za učenike koji u redovnoj nastavi teže svladavaju dijelove propisanog programa pa im je potrebna dopunska pomoć radi normalnog napredovanja u redovnoj nastavi. Dopunska se nastava izvodi u svim razredima po potrebi, jedan sat tjedno, a izvodi ju predmetni učitelj u razredu u kojem predaje. Dopunska se nastava izvodi od 4. do 8. razreda. Predmeti koji ulaze u dodatnu nastavu određuju se na početku školske godine ili, ako se za tim pojavi potreba, tijekom školske godine. Učitelj je dužan pratiti učenika i o tome voditi evidenciju koja je dio obvezne pedagoške dokumentacije.

Dopunsku nastavu izvodi učitelj glavne nastave- nastave matematike u svom razredu. Svrha je pronaći načine na koje se matematika može **doživjeti** te povećati interes i zanimanje za

svijet veličina, brojki i logike. Prvenstveno utječe na razvoj logičkoga mišljenja, no u povezanosti sa svakodnevnim životom, kako se zapravo ova nastava i izvodi, potiče kreativnost i primjenu matematike u svakoj sferi života. Svrha je naučiti uočavati matematiku kao dio prirode u čitavome svom okruženju i prepoznati ju kao prirodnu, a ne artificijelnu točnost.

Koncipiranje nastave matematike se utemeljuje na razvojno-psihološkom objašnjenju procesa usvajanja matematičkih pojmova. Brojanje je prije svega **kretanje** i zato ga treba tijekom prvog razreda razvijati preko pokreta djeteta. Brojanje je pounutrašnjeno kretanje; dijete uči matematičke pojmove na konkretnim, a ne na apstraktnim situacijama. Stoga su opći nastavni ciljevi ne apstrahiranje i generaliziranje, nego konkretiziranje i promatranje pojedinačnog slučaja.

Brojevi imaju za čovjeka i kvalitativno-moralnu dimenziju i u nastavi matematike se upravo preko upoznavanja i uvažavanja kvalitete brojeva može njegovati doživljaj da broj, čovjek i svijet pripadaju zajedno.

Dopunska se nastava matematike izvodi jedanput tjedno za svaki razred (35 sati godišnje).

4. SVEČANOSTI I AKTIVNOSTI U ŠKOLI

	DOGAĐANJE	NOSITELJI AKTIVNOSTI
RUJAN	-prvi dan škole -svečanost dolaska 1. razreda -Miholje	-učitelji -roditelji -učenici
LISTOPAD	-wow day -posjet art kinu -seminar o autizmu -početak rada Male škole -dani kruha -suradnja s Američkim kutkom GKR	-učitelji -učenici -roditelji -vanjski suradnici -djelatnici GKR
STUDENI	-Martinje -Mala škola -razredna svečanost nižih razreda	-učenici -učitelji -roditelji
PROSINAC	-obilježavanje Adventa -sv. Nikola -Mala škola -Božićna svečanost -Dan otvorenih vrata -predavanje Godija Kellera	-učitelji -učenici -roditelji -vanjski suradnici
SIJEČANJ	-Mala škola -waldorf 100- pripreme -Suradnja policije i škole -odlazak u Art kino -suradnja s Američkim kutkom GKR	-učitelji -učenici -djelatnici GKR
VELJAČA	-Dan waldorfske pedagogije	-SWI

	radionice izrade predmeta za sajmove -Mala škola -razredne svečanosti	-Društvo prijatelja waldorfske pedagogije -učitelji -učenici -roditelji
OŽUJAK	-maškare -pripreme za Uskrs -radionice povodom Uskrsa suradnja Policije i škole -Mala škola	-učitelji -učenici -roditelji -djelatnici PU
TRAVANJ	-proljetna svečanost i proljetni sajam -Dan otvorenih vrata -dan planete Zemlje -Mala škola	-učitelji -učenici -vanjski suradnici
SVIBANJ	-Majčin dan -dan Crvenog križa -svečanosti razreda -pedagoško predavanje -Mala škola-svačanost	-učitelji -učenici -roditelji -djelatnici Crvenog križa -vanjski suradnik
LIPANJ	-završna svečanost 8. razreda -završna svčanost Škole -ispraćaj osmaša -dan Sv. Vida	-učitelji -učenici -roditelji

5. UČENIČKI IZLETI

Člankom 37. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školipropisano je da osnovna škola može izvoditi izlete i ekskurzije i poduzimati druge odgovarajuće aktivnosti radi ostvarivanja nastavnih sadržaja i postizanja ciljeva i zadaća propisanih zakonom i nastavnim programom.

Planiranje se provodi sukladno dobi učenika i nastavnom planu i programu za pojedini razred s obzirom na to da je riječ o obliku izvanučioničkog odgojno-obrazovnog rada u sklopu kojeg se ostvaruju odgojno-obrazovne zadaće škole. S planom i programom izleta odnosno ekskurzija potrebno je upoznati roditelje učenika te, s obzirom da roditelji financiraju provedbu, prikupiti pisane suglasnosti roditelja.

Obveze učitelja u svezi s nadzorom nad učenicima u izvanučioničnom odgojno-obrazovnom radu jednake su obvezama koje učitelj ima prema učenicima tijekom nastave u školskoj zgradi.

Izleti Osnovne waldorfske škole organiziraju se u zajedničkom dogovoru učiteljskog kolegija, ali na prijedlog razrednika. Troškove izleta snose roditelji.

5.1. PLAN IZLETA

IZLET RAZRED	POLUDNEVNI	JEDNODNEVNI	VIŠEDNEVNI
1	rujan, Platak	siječanj, izlet na snijeg ožujak, izlet u prirodu	
2	rujan, Platak studen, Kastavska šuma	rujan: Brod na Kupi siječanj: izlet na snijeg ožujak, Učka svibanj, završni izlet	
3	rujan, Platak	rujan: Brod na kupi svaki mjesec u okviru prirode i društva: posjeti zanatima	
4	rujan, Platak listopad, priroda studen, Martinje prosinac. klizanje	rujan, Brod na kupi siječanj, izlet na snijeg ožujak, Trsat	svibanj, Istra
5	rujan, Platak prosinac, gradski izlet	rujan, Brod na kupi siječanj, izlet na snijeg lipanj, izlet na more	ožujak, Risnjak travanj, Olimpijada u Austriji
6	rujan, Platak prosinac, gradski izlet	listopad, Venecija studen, Zagreb- izložba Nikole Tesle siječanj, izlet na snijeg ožujak, Učka	svibanj, Zavižan lipanj, Ljubljana
7	rujan, Platak svibanj, šetnja Lungomare	listopad, Venecija studen, Grobničke Alpe studen, Zagreb-izložba Nikole Tesle siječanj, izlet na snijeg	travanj, Vukomerić
8	rujan, Platak prosinac, gradski izlet	siječanj, izlet na snijeg	listopad, Beč ožujak, Zavižan lipanj, završni izlet

5.2. CILJEVI IZLETA

1.razred:

Odgojni su ciljevi učenje ponašanja i kretanja u grupi i prometu, obrazovni učenje o svome gradu i njegovoj okolini. Većina se izleta odvija u prirodi i šumskom ambijentu kako bi se tako utjecalo na stvaranje navike i želje za boravkom u prirodi.

Odgojni ciljevi također su i stjecanje pozitivnih vrлина i navika, usvajanje osjećaja za druge, za socijalnost, usvajanje kulturnog ponašanja općenito te razvijanje pozitivnog odnosa prema prirodi. Obrazovni su zadaci također i učenje kroz priče o svetkovinama, povezanosti biljnog i životinjskog svijeta te prirode s čovjekom:

2.razred:

Odgojni ciljevi izleta su učenje ponašanja, djelovanja i kretanja u grupi, snalaženja u raznovrsnim situacijama, razvijanje pozitivnog odnosa prema boravku u prirodi i navike fizičke tjeļovježbe. Također, stjecanje pozitivnih vrлина i navika, usvajanje osjećaja za druge, za socijalnost, usvajanje kulturnog ponašanja općenito, razvijanje sposobnosti primjećivanja odnosa čovjeka prema prirodnim carstvima, elementima i godišnjem ritmu. Obrazovni ciljevi su učenje o gradu Rijeci i okolnim mjestima, o obradi zemlje i životu na selu kroz doživljaj i iskustvo.

Na izletima će učenici imati priliku naučiti djelovati i u većoj grupi kao dio zajednice učenika cijele škole. Nastava je usmjerena na upoznavanje godišnjih doba te užeg i šireg zavičaja, života prirode koja se mijenja, a posebno će se usmjeriti pažnja na život životinja. Obrazovni ciljevi usmjereni su uočavanju i proučavanju svega što je naučeno u učioničkoj nastavi.

Odgojni ciljevi usmjereni su i na poštivanje drugih i toleriranje različitih želja i potreba. Odgojno-obrazovni ciljevi na svim izletima usmjereni su na ekološku i socijalnu sferu – poštivanja svih živih bića te zaštitu okoliša.

3.razred:

Odgojni ciljevi izleta su učenje ponašanja, djelovanja i kretanja u grupi, snalaženja u raznovrsnim situacijama, razvijanje pozitivnog odnosa prema boravku u prirodi i navike fizičke tjeļovježbe. Pored naglaska na socijalnim elementima, svrha ovih izleta je i otkrivanje prirodnih, kulturnih i društvenih posebnosti riječkog kraja te i šire.

Obrazovni ciljevi su učenje o gradu Rijeci i okolnim mjestima.

Na cjelodnevnim izletima učenici će imati priliku naučiti djelovati i u većoj grupi kao dio zajednice učenika cijele škole.

Višednevni izlet planiran uz nastavu prirode produbljuje iskustvo i znanje rada na zemlji, života na selu (seosko imanje) te približava životnosti gradivo prirode i društva.

4.razred:

Četvrti razred usmjerit će se na izlete povezane s nastavom zoologije te zavičajnog zemljopisa, istraživati će prirodna staništa životinja, doživljaj promjene godišnjih doba, grad Rijeku i okolicu posjet Gradu Grobniku, Trsatskoj gradini, Starom gradu u Rijeci, Opatiji i Voloskom te drugim mjestima. Pridružit će se i izletima za cijelu školu. U prvom planu svakog izleta jest orijentacija u prostoru, urbanom i šumskom. Orijentacija je vodilja svakog izleta 4. razreda.

5.razred:

Peti razred, nakon poznavanja zavičaja u 4. razredu, počinje upoznavati Hrvatsku stoga su izleti povezani sa različitim destinacijama u Hrvatskoj, ili barem, posjet različitim geografskim terenima na lokalnome području. Orijentacija se nastavlja kao vodilja izleta, a putujući po domovini razvija se i osjećaj za baštinu. Tradicionalno, 5. razred waldorfske škole odlazi u Austriju na Olimpijadu grčkih sportova gdje se učenici okušavaju u sportovima u duhu sudjelovanja, a takmičenja isključivo sa samim sobom.

6.razred:

Povezano na odgojno obrazovne zadatke i sadržaje nastave povijesti i pratećih sadržaja, planiran je izlet po planinskim krajevima u svrhu razvijanja kondicije, svijesti o važnosti kretanja, te u pretpubertetsko vrijeme učvrstiti vezu s prirodom. Razvija se intelekt i želja za propitivanjem stoga su izložbe, znanstveni muzeji i povijesni spomenici sastavni dio izleta.

7.razred:

Sedmi je razred u otkrićima, pronalascima i novitetima. Novo u razvojnoj fazi života prate noviteti u interesima učenika. Istražuje se svijet prirode na višoj razini od opažajne, potiču se inovacije te istraživanje krajeva i običaja. Kulturni spomenici i prirodne ljepote u dihotomiji će utjecati razbivjanje interesa za lijepo i kvalitetno.

8.razred:

Potiču se izleti u inozemstvo, izleti u nepoznato i izvan zadanih okvira jer tema 8. razreda i jest revolucija i probijanje granica. Probijanje granica u smislu odgovornosti i pristojnog ponašanja te znatiželjnog propitivanja i ulazak u sferu novoga, pogotovo nedokučivoga. Stoga se pripremaju izleti u novo, nepoznato i neopaženo da bi se, što god našli na svom putu, osmaši znali držati dostojanstvano, tolerantno prema svemu i svakome te prihvaćali različitost u svakom segmentu djelovanja.

SAMOVREDNOVANJE ŠKOLE

Samovrednovanje je vrednovanje provedbe školskog razvojnog plana svih sudionika uključenih u njegovo definiranje, praćenje i procjenu, a cilj mu je potaknuti veću samoinicijativnost i kreativnost, poboljšati standarde učenja i poučavanja te povećati odgovornost za postignuće škole.

Ciljevi samovrednovanja:

- razrada strategija, metoda i postupaka za ostvarivanje dogovorenih kratkoročnih i dugoročnih ciljeva koji se prikazuju u školskom razvojnog planu
- praćenje ostvarivanja i vrednovanja provedbe i učinaka razvojnog plana
- poboljšanje općega školskog ozračja
- jačanje zajedništva i motivacije svih uključenih
- podizanje razine samostalnosti i odgovornosti škole za vlastiti razvoj

METODOLOGIJA SAMOVREDNOVANJA

1. suradnja s vanjskim promatračem: članovi Vijeća roditelja
2. primjena upitnika za nastavnike, učenike i roditelje – anonimnost odgovaranja, obrada rezultata
3. samoanaliza:
rezimiranje svih rezultata kao temelj za postavljanje razvojnog plana škole
4. samovrednovanje – zajedničko završno uočavanje vlastitih prednosti, nedostataka i razvojnih mogućnosti
5. izrada školskoga razvojnog plana u kojemu se određuju razvojni prioriteti i ciljevi

ANALIZE NASTAVNOG PROCESA

CILJ:

-sustavno planiranje, praćenje i analiziranje realizacije nastavnog plana i programa, analiza uspjeha učenika, analiza odgojno-obrazovne situacije u razrednom odjelu

NAMJENA:

-korelacija i integracija nastavnih sadržaja, osuvremenjivanje nastavnog procesa, poticanje međusobne suradnje i komunikacije između nositelja nastavnog procesa, poboljšanje uspjeha učenika, prilagođavanje nastavnih oblika, metoda i sredstava rada pojedinačnim potrebama učenika, timski rad, koordinirano odgojno i preventivno djelovanje

NOSITELJI :

-svi učitelji škole, ravnateljica, učenici, roditelji

NAČIN REALIZACIJE :

-planiranja nastavnog rada na razrednim vijećima, analiza odgojne situacije, analize nastavnog rada na razrednim vijećima na kraju 1. polugodišta i na kraju školske godine, pisano izvješće na kraju 1. polugodišta, pisano izvješće o realizaciji godišnjeg plana i programa rada škole.

NAČIN POHRANE I KORIŠTENJA REZULTATA VREDNOVANJA :

-zapisnici s Učiteljskih vijeća i Razrednih vijeća, pisana izvješća (mjesečne evaluacije) razrednih i višemjesečna izvješća predmetnih učitelja, opisne ocjene učenika

RAZVOJNI PLAN I PROGRAM RADA ŠKOLE

CILJ : samovrednovanje škole

NAMJENA : unaprijeđivanje kvalitete rada škole

NOSITELJI : članovi Učiteljskog vijeća, ravnateljica, roditelji, učenici, predstavnici Društva prijatelja waldorfske pedagogije, vanjski suradnici

NAČIN REALIZACIJE: različitim metodama i aktivnostima ostvarivati ciljeve Školskog razvojnog plana kroz prioriteta područja, a to su:

- unaprjeđenje suradnje s roditeljima
- terapijski rad s učenicima s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama – eurihtmijski terapeut
- traženje mogućnosti za novu školsku zgradu
- realizacija i održavanje kontinuiranosti male škole (predškole) u suradnji s Waldorfskim vrtićem „Mala vila“
- rad s učenicima s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama (rad s darovitim učenicima i učenicima koji imaju teškoće u učenju i razvoju)
- preventivni rad s učenicima (prevencija nasilja, ovisnosti...)
- suradnja s predstavnicima lokalne zajednice (Mjesni odbor, Policijska uprava, udruge odgojno-obrazovnih i drugih sadržaja...)
- suradnja sa stručnim suradnikom – defektologom, psihologom, logopedom

Način vrednovanja i korištenje rezultata vrednovanja provodi se pomoću školskog razvojnog plana, zapisnika učiteljskog kolegija, pisanih zabilješki, programa preventivnog rada s učenicima, drugih zapisnika, programa predškole.

Srcem, glavom i rukama – učenje za život

U Rijeci, 29. rujna 2017.

V.d. ravnatelja

Jelena Čulina

M.P.

Predsjednica Školskog odbora

Marinka Špodnjak

Klasa:012-01/17-01/2

Urbroj:2170-55-17-01